

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

Y. BOT

fremsat den 24. juni 2010¹

1. Den retlige ramme for den foreliggende sag er direktiv 98/71/EF², der i artikel 17 fastsætter princippet om kumulativ beskyttelse i henhold til lovgivningen om registrerede mønstre og i henhold til ophavsretslovgivningen. Det fremgår af denne bestemmelse, at et mønster kan beskyttes i henhold til ophavsretslovgivningen fra det tidspunkt, hvor mønstret blev skabt eller fastlagt i en given form.

2. Der er mellem Flos SpA (herefter »Flos«), der gør gældende at være indehaver af alle de økonomiske rettigheder til den kendte Arco-lampe, som er frugten af brødrene Castiglioni fantasi, og Semeraro Casa e Famiglia SpA (herefter »Semeraro«) opstået en tvist om retten til reproduktion af denne lampe.

3. I henhold til de nationale bestemmelser, der var i kraft på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, var lampemodellen Arco blevet offentligt tilgængelig, og Semeraro fremstillede derfor Fluida-lampen, der gengav

Arco-lampens udformning, importerede den fra Kina og solgte den.

4. Det er Flos' opfattelse, at lampemodellen Arco er ophavsretligt beskyttet som følge af ikrafttrædelsen af direktiv 98/71 og gennemførelsen heraf i italiensk ret. Flos har derfor kritiseret Semeraro for at have fremstillet og solgt Fluida-lampen og har anmodet en italiensk domstol om at forbyde salg af denne lampe.

5. Det første spørgsmål i den foreliggende sag er således, om et mønster, der er blevet offentligt tilgængeligt før ikrafttrædelsen af direktiv 98/71, er beskyttet i henhold til ophavsretslovgivningen.

6. Såfremt dette første spørgsmål besvares bekræftende, ønsker den forelæggende ret oplyst, om den omstændighed, at en tredjemand lovligt har fremstillet og solgt et produkt, der efterligner udformningen af en model, som

¹ — Originalsprog: fransk.

² — Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 13.10.1998 om retlig beskyttelse af mønstre (EFT L 289, s. 28).

er blevet offentligt tilgængelig, har betydning for den ophavsretlige beskyttelse af modellen, og om der i givet fald kan fastsættes en overgangsperiode, i hvilken denne beskyttelse er udelukket.

I — Retsforskrifter

A — EU-retlige forskrifter

1. Direktiv 93/98/EØF

7. Jeg vil i dette forslag til afgørelse foreslå Domstolen at fastslå, at artikel 17 i direktiv 98/71 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat i sin nationale lovgivning bestemmer, at mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, ikke er omfattet af den ophavsretlige beskyttelse.

9. Rådets direktiv 93/98/EØF af 29. oktober 1993 om harmonisering af beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder³ trådte i kraft den 1. juli 1995⁴.

10. Det fremgår af direktivet, at ophavsretten til litterære eller kunstneriske værker gælder i ophavsmandens levetid og i 70 år efter vedkommendes død⁵.

8. Jeg vil derefter angive grunden til, at artikel 17 i direktiv 98/71 efter min opfattelse ikke er til hinder for, at der indføres en rimelig overgangsperiode, i hvilken de personer, der lovligt har kunnet fremstille og sælge et produkt, der efterligner udformningen af en model, som er blevet offentligt tilgængelig før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, fortsat kan sælge produktet.

11. Det fremgår af artikel 10, stk. 2, i direktiv 93/98, at »[d]en beskyttelsestid, der er fastsat i dette direktiv, finder anvendelse på alle værker og emner, som på [direktivets ikrafttrædelses]dato er beskyttet i mindst én medlemsstat i medfør af national lovgivning om ophavsret eller beslægtede rettigheder, eller

3 — EFT L 290, s. 9.

4 — Jf. artikel 13, stk. 1, i direktiv 93/98.

5 — Jf. nævnte direktivs artikel 1, stk. 1.

som opfylder kriterierne for beskyttelse efter direktiv 92/100/EØF [⁶]«.

12. I henhold til artikel 10, stk. 3, i direktiv 93/98 berører direktivet ikke nogen udnyttelseshandling, der har fundet sted før direktivet trådte i kraft. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til i særdeleshed at beskytte tredjemands erhvervede rettigheder.

15. Det fremgår nemlig af direktivets artikel 17, at »[e]t mønster, der er beskyttet ved registrering i eller med virkning for en medlemsstat i overensstemmelse med dette direktiv, [...] også [kan] beskyttes i henhold til vedkommende stats lovgivning om ophavsret fra det tidspunkt, hvor mønstret blev skabt eller fastlagt i en given form. Hver medlemsstat fastsætter, i hvilket omfang og under hvilke betingelser der opnås en sådan beskyttelse, herunder kravet til originalitet«.

16. I henhold til artikel 19 i direktiv 98/71 skulle medlemsstaterne efterkomme direktivet inden den 28. oktober 2001.

2. Direktiv 98/71

13. Direktiv 98/71 har til formål at sikre tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af mønstre.

14. Direktivet fastsætter bl.a. princippet om kumulativ beskyttelse i henhold til lovgivningen om registrerede mønstre og i henhold til ophavsretslovgivningen.

B — *Nationale bestemmelser*

17. Inden gennemførelsen af direktiv 98/71 i italiensk ret fremgik det af artikel 2, stk. 1, nr. 4), i lov nr. 633 af 22. april 1941 om beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder⁷, at den ophavsretlige beskyttelse omfattede billedhuggerkunst, malerkunst, design, gravering og andre lignende figurative kunstformer, herunder scenografi — også til industriel anvendelse — under forudsætning af, at deres kunstneriske værdi kunne adskilles fra den

6 — Rådets direktiv af 19.11.1992 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret, EFT L 346, s. 61.

7 — GURI nr. 166 af 16.7.1941, herefter »lov nr. 633/41«.

industrielle karakter af det produkt, som de var en del af.

af artikel 2, stk. 1, nr. 10), i lov nr. 633/41 ikke for dem, der inden førnævnte dato havde påbegyndt fremstilling, afsætning eller salg af produkter fremstillet efter mønstre, der var offentligt tilgængelige.

18. Efter gennemførelsen af direktivet i italienske ret blev der ved lovdekret nr. 95 af 2. februar 2001 om gennemførelse af direktiv 98/71⁸ indført en ændring af bestemmelsen, idet dette krav om adskillelse blev ophævet. Som følge af denne ændring blev artikel 2, stk. 1, nr. 4), i lov nr. 633/41 ophævet og et nr. 10) blev føjet til bestemmelsen. I henhold til den nye artikel 2, stk. 1, nr. 10), er industrielle design, der i sig selv er af kreativ karakter og kunstnerisk værdi, ophavsretligt beskyttet. Lovdekret nr. 95/2001 trådte i kraft den 19. april 2001.

20. Samtlige disse bestemmelser blev en del af den italienske lov om industriel ejendomsret. Lovens artikel 239 fastsatte navnlig den tiårige tidsfrist, der blev indført ved artikel 25a i lovdekret nr. 95/2001. Lovens artikel 44 begrænsede den tidsmæssige udstrækning af den ophavsretlige beskyttelse til 25 år efter ophavsmandens død i stedet for de foreskrevne 70 år.

21. Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber indledte imidlertid en traktatbruds-sag mod Den Italienske Republik for overtrædelse af artikel 17 og 18 i direktiv 98/71, idet den tiårige tidsfrist og begrænsningen af beskyttelsen til 25 år efter ophavsmandens død ifølge Kommissionen er i strid med disse artikler.

19. Ved lovdekret nr. 164 af 12. april 2001, der gennemførte direktiv 98/71⁹, blev der i lovdekret nr. 95/2001 føjet en artikel 25a, hvoraf fremgik, at for en periode på ti år regnet fra datoen for ikrafttrædelse af sidstnævnte dekret gjaldt beskyttelsen af mønstre i medfør

22. Med henblik på at efterkomme EU-retten vedtog Den Italienske Republik artikel 4, stk. 4, i lovdekret nr. 10) af 15. februar 2007 om gennemførelse af fællesskabsretlige og internationale forpligtelser¹⁰. Denne bestemmelse forlænger den ophavsretlige beskyttelse

8 — GURI nr. 79 af 4.4.2001, herefter »lovdekret nr. 95/2001«.

9 — GURI nr. 125 af 31.5.2001.

10 — GURI nr. 38 af 15.2.2007.

af industrielle design til 70 år og indebærer en ændring af artikel 239 i den italienske lov om industriel ejendomsret. Ifølge denne bestemmelse galdt beskyttelsen af mønstre i medfør af artikel 2, stk. 1, nr. 10), i lov nr. 633/41 med senere ændringer ikke for produkter fremstillet efter mønstre, der var offentligt tilgængelige inden tidspunktet for ikrafttrædelsen af direktiv nr. 95/2001.

rettigheder til det industrielle design vedrørende Arco-lampen, og at Semeraro har overtrådt konkurrenceretten.

25. Semeraro har bestridt, at Arco-modellen har nogen form for kunstnerisk værdi, hvilket i henhold til artikel 2, stk. 1, nr. 10), i lov nr. 633/41 er en nødvendig betingelse for at opnå ophavsretlig beskyttelse. Semeraro har endvidere afvist, at de to lampemodeller er identiske for så vidt angår deres udformning.

II — Sagens faktiske omstændigheder og tvisten i hovedsagen

23. Flos er et italiensk selskab, der siden starten af 1960'erne har været aktivt på markedet for belysningsapparaturer af høj kvalitet. Flos har anført, at selskabet er indehaver af alle økonomiske rettigheder til den kendte lampe-model Arco, der er skabt af de italienske designere Achille og Pier Giacomo Castiglioni.

26. Det bemærkes, at eftersom lampemodellen Arco var blevet offentligt tilgængelig i henhold til den lovgivning, der fandt anvendelse på dagældende tidspunkt, kunne Semeraro lovligt kopiere modellen.

27. Assoluce (den italienske brancheorganisation for lampeproducenter) er interveneret til støtte for Flos.

28. Før selve hovedsagen anlagde Flos sag om foreløbige foranstaltninger, i hvilken forbindelse selskabet nedlagde påstand om, at Fluida-lampen skulle beslaglægges, og at der skulle nedlægges forbud mod Semeraros fortsatte import og salg af denne lampe.

24. Flos har kritiseret Semeraro for at have importeret lampemodellen Fluida, der stil-mæssigt og æstetisk efterligner Arco-lampen, fra Kina og solgt den i Italien, og for dermed at have krænket den ophavsret, som Flos hævder at have til denne lampe. Flos har anført, at Semeraro har krænket Flos' økonomiske

29. Ved kendelse af 29. december 2006 fastslog den italienske domstol, at Arco-lampen var omfattet af den ophavsretlige beskyttelse

af industrielle design, og at Fluida-lampen slavisk efterlignede Arco-lampens udformning. Retten bestemte derfor, at Fluida-lampen skulle beslaglægges, og pålagde Semeraro et forbud mod fortsat at sælge disse lamper. Kendelsen blev stadfæstet i appelsagen.

kan bestemme, at denne beskyttelse ikke gælder for mønstre, der — skønt de opfylder ophavsretslovens krav for beskyttelse — har måttet betragtes som offentligt tilgængelige inden datoen for ikrafttrædelse af de lovbestemmelser, der indførte den ophavsretlige beskyttelse af mønstre i den interne lovgivning, enten fordi de aldrig var blevet registreret som mønstre, eller fordi den pågældende registrering var udløbet?

30. Tribunale di Milano (Italien) er i tvivl om, hvorvidt de forskellige lovændringer, der er foretaget under sagen, er forenelige med EU-retten.

III — De præjudicielle spørgsmål

31. Tribunale di Milano har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal artikel 17 og 19 i direktiv 98/71 [...] fortolkes således, at en medlemsstat i medfør af en national lov, som har indført den ophavsretlige beskyttelse ifølge direktivet i sin lovgivning, ud over selvstændigt at kunne bestemme omfanget af og betingelserne for beskyttelsen, også kan bestemme, at denne beskyttelse ikke gælder for mønstre, der — skønt de opfylder ophavsretslovens krav for beskyttelse — har måttet betragtes som offentligt tilgængelige inden datoen
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, skal artikel 17 og 19 i direktiv 98/71 [...] da fortolkes således, at en medlemsstat i medfør af en national lov, som har indført den ophavsretlige beskyttelse ifølge direktivet i sin lovgivning, ud over selvstændigt at kunne bestemme omfanget af og betingelserne for beskyttelsen, også kan bestemme, at denne beskyttelse ikke gælder for mønstre, der — skønt de opfylder ophavsretslovens krav for beskyttelse — har måttet betragtes som offentligt tilgængelige inden datoen

for ikrafttrædelse af de lovbestemmelser, der indførte den ophavsretlige beskyttelse af mønstre i den interne lovgivning, i det tilfælde, at en tredjemand uden tilladelse fra indehaveren af ophavsretten til de pågældende mønstre har fremstillet og solgt produkter efter de pågældende mønstre i samme medlemsstat?

ophavsretten til de pågældende mønstre har fremstillet og solgt produkter efter de pågældende mønstre i samme medlemsstat, for så vidt beskyttelsen udelukkes i en længere periode (ti år)?«

IV — Bedømmelse

- 3) Såfremt det første og det andet spørgsmål besvares benægtende, skal artikel 17 og 19 i direktiv 98/71 [...] da fortolkes således, at en medlemsstat i medfør af en national lov, som har indført den ophavsretlige beskyttelse ifølge direktivet i sin lovgivning, ud over selvstændigt at kunne bestemme omfanget af og betingelserne for beskyttelsen, også kan bestemme, at denne beskyttelse ikke gælder for mønstre, der — skønt de opfylder ophavsretslovens krav til beskyttelse — har måttet betragtes som offentligt tilgængelige inden datoen for ikrafttrædelse af de lovbestemmelser, der indførte den ophavsretlige beskyttelse af mønstre i den interne lovgivning, i det tilfælde, at en tredje-mand uden tilladelse fra indehaveren af

32. Jeg deler Kommissionens opfattelse af, at artikel 19 i direktiv 98/71 ikke er relevant i den foreliggende sag. Denne artikel fastsætter nemlig kun den dato, inden for hvilken medlemsstaterne er forpligtet til at efterkomme direktivets bestemmelser, dvs. den 28. oktober 2001. Den foreliggende sag drejer sig imidlertid ikke om, hvorvidt Den Italienske Republik har gennemført direktivet inden for fristen.

33. Tvisten i hovedsagen vedrører spørgsmålet, om Semeraro, der på tidspunktet for de faktiske omstændigheder lovligt havde erhvervet retten til at fremstille og sælge lampe-modellen Fluida, nu er tvunget til at indstille fremstillingen og salget som følge af, at den nationale lovgivning ved gennemførelse af direktiv 98/71 har reaktiveret ophavsretten til Arco-modellen, som Fluida-modellen efterligner udformningen af.

34. Den forelæggende ret ønsker navnlig oplyst, om direktivets artikel 17 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat i sin nationale lovgivning bestemmer, at mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, ikke er omfattet af den ophavsretlige beskyttelse.

*mønstret blev skabt eller fastlagt i en given form*¹¹.

35. Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den omstændighed, at en tredjemand, der lovligt har erhvervet retten til at fremstille og sælge et produkt, der efterligner udformningen af en model, som er blevet offentligt tilgængelig, har betydning for den ophavsretlige beskyttelse af modellen, og om der i givet fald kan fastsættes en overgangsperiode, i hvilken denne beskyttelse er udelukket.

37. Det fremgår ikke af dette direktiv, om et mønster, der er blevet offentligt tilgængeligt før direktivet trådte i kraft, er omfattet af denne beskyttelse.

38. Da direktivets artikel 17, andet punktum, bestemmer, at »[h]ver medlemsstat fastsætter, i hvilket omfang og under hvilke betingelser der opnås en sådan beskyttelse«, ønsker den forelæggende ret derfor oplyst, om medlemsstaterne har et vist råderum, der gør det muligt for dem at udelukke den ophavsretlige beskyttelse for mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før den nationale lovgivning, der gennemfører direktiv 98/71, trådte i kraft.

A — Anvendelsen af ophavsretten på mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af direktiv 98/71

39. Af de følgende grunde mener jeg ikke, at dette er tilfældet.

36. Artikel 17 i direktiv 98/71 bestemmer, at et mønster, der er beskyttet ved registrering i eller med virkning for en medlemsstat, også kan beskyttes i henhold til denne stats lovgivning om ophavsret *fra det tidspunkt, hvor*

40. Det fremgår af de forarbejder, der førte til udarbejdelsen af direktiv 98/71, at direktivet har til formål at harmonisere den nationale mønsterlovgivning, således at lovgivningerne bliver indbyrdes forenelige

¹¹ — Min fremhævelse.

hvad angår deres mest fremherskende træk, og også forenelige med den kommende EF-mønsterbeskyttelsesordning¹².

41. Det fremhæves endvidere, at harmoniseringen af lovgivningerne ikke behøver at omfatte alle aspekter af den nationale lovgivning, men at det er tilstrækkeligt at harmonisere de elementer, der er nødvendige for, at en specifik national beskyttelse kan eksistere samtidig med EF-mønsterbeskyttelsen, herunder bl.a. dem, der vedrører beskyttelsens omfang og indhold¹³.

42. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at »[d]er [...] ikke [er] nogen grund til at gribe ind i anliggender såsom eksisterende nationale bestemmelser vedrørende de officielle procedurer eller vedrørende undersøgelsen af, om kravene til beskyttelse er opfyldt«¹⁴. Dette er efter min opfattelse grunden til, at artikel 17, andet punktum, i direktiv 98/71 bestemmer, at hver enkelt medlemsstat fastsætter rækkevidden og betingelserne for opnåelse af ophavsretlig beskyttelse, herunder kravet til originalitet.

43. Der er derimod på EU-plan foretaget harmonisering af den ophavsretlige beskyttelsestid og den tidsmæssige anvendelse heraf ved direktiv 93/98 i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder¹⁵.

44. Ifølge direktiv 93/98 gælder denne ret i ophavsmandens levetid og i 70 år efter vedkommendes død¹⁶. Direktivets artikel 10, stk. 2, bestemmer endvidere, at beskyttelsestiden finder anvendelse på alle værker og emner, der på datoen, hvor direktivet trådte i kraft, er beskyttet i mindst én medlemsstat.

45. Det er herefter min opfattelse, at artikel 17 i direktiv 98/71 skal sammenholdes med bestemmelserne i direktiv 93/98, og navnlig med artikel 10, stk. 2, i sidstnævnte direktiv.

46. Domstolen har allerede taget stilling til fortolkningen af denne bestemmelse i en sag, der vedrørte spørgsmålet om reaktivering af ophavsretten til et musikalsk værk.

12 — Jf. punkt 1.4 i Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retlige beskyttelse af mønstre, KOM(1993) 344 endelig.

13 — Jf. nævnte forslags punkt 1.5.

14 — Ibidem.

15 — Direktiv 93/98 blev kodificeret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF af 12.12.2006 om beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder, EUT L 372, s. 12.

16 — Jf. nævnte direktivs artikel 1, stk. 1.

47. Domstolen fastslog således i Butterfly Music-dommen af 29. juni 1999¹⁷, at det klart fremgår af den nævnte bestemmelse, at anvendelsen af de ved direktiv 93/98 fastsatte beskyttelsestider kan have til følge i de medlemsstater, hvis lovgivning fastsætter en kortere beskyttelsestid, at værker eller genstande, der er blevet offentlig ejendom, atter beskyttes¹⁸.

48. Domstolen udtalte, at denne løsning blev valgt med henblik på hurtigst muligt at opnå det formål, som bestod i at harmonisere de nationale lovgivninger om beskyttelsestiden for ophavsret og at undgå, at visse rettigheder ophører i visse medlemsstater, men er beskyttet i andre¹⁹.

49. Jeg mener, at denne retspraksis kan overføres på den foreliggende sag.

50. Et af de vigtigste elementer i direktiv 98/71 er indførelsen af princippet om kumulativ beskyttelse i henhold til lovgivningen om registrerede mønstre og i henhold til ophavsretslovgivningen for at udjævne forskellene i medlemsstaternes lovgivning inden for dette område. Kommissionen anførte i

forarbejderne til direktivet, at den kumulative anvendelse for så vidt angår mønsterbeskyttelsen var obligatorisk, og at dette indebar, at national lovgivning skulle ændres, hvis den indeholdt bestemmelse om, at ophavsretlig beskyttelse ikke eller kun under visse betingelser kunne kumuleres med beskyttelse i henhold til en specifik mønsterbeskyttelseslov²⁰.

51. Den kumulative beskyttelse i henhold til lovgivningen om registrerede mønstre og i henhold til ophavsretslovgivningen skaber derfor ikke blot en mulighed for medlemsstaterne, men indebærer et mål, der skal nås, for således at fjerne de forskelle, der består mellem de forskellige lovgivninger.

52. Efter min opfattelse ville dette mål ikke kunne nås, hvis det var overladt til medlemsstaterne at bestemme, om den ophavsretlige beskyttelse finder anvendelse på modeller, der er blevet offentligt tilgængelige. Dette ville nemlig indebære, at et mønster, der er skabt før ikrafttrædelsen af direktiv 98/71, ville være beskyttet i visse medlemsstater, men ikke i andre. De forskelle, som direktivet har til formål at fjerne, ville således fortsat findes, og handelen mellem medlemsstaterne ville

17 — Sag C-60/98, Sml. I, s. 3939.

18 — Ibidem, præmis 18.

19 — Ibidem, præmis 20.

20 — Jf. artikel 18 i det forslag til direktiv, der er nævnt ovenfor i fodnote 12.

blive påvirket. Dette ville i øvrigt også være i strid med hovedformålet med direktiv 93/98, som er at harmonisere den tidsmæssige anvendelse af den ophavsretlige beskyttelse²¹.

B — Betydningen af de rettigheder, som tredjemand lovligt har erhvervet, for anvendelsen af den ophavsretlige beskyttelse på mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af direktiv 98/71

53. Den løsning, der blev antaget i Butterfly Music-dommen, er efter min opfattelse den eneste mulighed for at sikre en ensartet anvendelse af direktiv 98/71 inden for hele Unionens område.

56. Som nævnt er det min opfattelse, at den ophavsretlige beskyttelse af mønstre gælder fra det tidspunkt, hvor mønsteret skabes, også selv om mønsteret er blevet offentligt tilgængeligt på tidspunktet for ikrafttrædelsen af direktiv 98/71.

54. På den baggrund er det min opfattelse, at artikel 17 i direktiv 98/71 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat i sin nationale lovgivning bestemmer, at mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, ikke er omfattet af den ophavsretlige beskyttelse.

57. Med det andet og det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om det forholder sig anderledes, eller om der i det mindste skal indføres en overgangsperiode, i hvilken det er udelukket at opnå beskyttelse, såfremt en tredjemand som Semeraro lovligt har fremstillet og solgt en model, der efterligner udformningen af en anden model, som er blevet offentligt tilgængelig.

55. Spørgsmålet er herefter, om den omstændighed, at en tredjemand lovligt har fremstillet og solgt et produkt, der efterligner udformningen af et mønster, der er blevet offentligt tilgængeligt, har betydning for anvendelsen af den ophavsretlige beskyttelse på modellen.

58. Det fremgår ikke af direktiv 98/71, hvilken betydning anvendelsen af ophavsretten har for de rettigheder, som tredjemand har erhvervet, før de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet trådte i kraft.

59. Med henblik på at give den forelæggende ret et brugbart svar er det efter min opfattelse nødvendigt igen at henvise til de bestemmelser i direktiv 93/98, der regulerer den

21 — Jf. anden betragtning til dette direktiv.

tidsmæssige anvendelse af den ophavsretlige beskyttelse, navnlig direktivets artikel 10, stk. 3.

et tidspunkt, hvor disse var offentlig ejendom, skal erlægge vederlag»²².

60. Det fremgår af denne bestemmelse, at direktiv 93/98 ikke berører nogen udnyttelseshandling, der har fundet sted før direktivet trådte i kraft, og at medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til i særdeleshed at beskytte tredjemands erhvervede rettigheder.

62. Domstolen anførte videre, at direktivet knæsetter muligheden for at reaktivere ophavsret og beslægtede rettigheder, som er ophørt uden at berøre udnyttelseshandlinger, der har fundet sted inden tidspunktet for direktivets ikrafttrædelse, samtidig med, at det overlades til medlemsstaterne at træffe foranstaltninger til beskyttelse af tredjemands erhvervede rettigheder²³.

61. I Butterfly Music-dommen udtalte Domstolen efter at have fastslået, at anvendelsen af de ved direktivet fastsatte beskyttelsestider kunne have til følge, at værker eller genstande, der var blevet offentlig ejendom, atter beskyttes, at det følger af 27. betragtning til direktiv 93/98, at »det er et led i Fællesskabets retsorden, at erhvervede rettigheder og berettigede forventninger skal respekteres, [og at] medlemsstaterne [...] i særdeleshed [kan] bestemme, at ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder, som reaktiveres i henhold til dette direktiv, under visse omstændigheder ikke må danne grundlag for, at personer, der i god tro indledte udnyttelsen af værkerne på

63. Domstolen fastslog endvidere, at ændringslove til en lovbestemmelse, i mangel af modstående bestemmelse, finder anvendelse på fremtidige virkninger af situationer, som er opstået, mens den tidligere lov var gældende. Når reaktiveringen af ophavsretten og de beslægtede rettigheder ikke har nogen virkning på de udnyttelseshandlinger, som tredjemand endeligt har foretaget før tidspunktet for reaktiveringen, kan denne ikke anses for at have tilbagevirkende gyldighed. Dens anvendelse på fremtidige virkninger af endnu ikke fastlagte retsforhold betyder derimod, at den har virkning for tredjemands ret til fortsat at udnytte en lydbærer, hvoraf der allerede er fremstillet eksemplarer, som endnu ikke er blevet markedsført og afsat på markedet på det pågældende tidspunkt²⁴.

22 — Jf. Butterfly Music-dommen, præmis 22.

23 — Ibidem, præmis 23.

24 — Ibidem, præmis 24.

64. Domstolen fastslog endvidere, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke kan udvides i en sådan grad, at det generelt hindrer et nyt regelsæt i at finde anvendelse på de fremtidige virkninger af situationer, som er opstået under den tidligere ordning²⁵.

65. Domstolen udtalte derfor, at indførelsen af en begrænset periode, i hvilken tredjemand, der lovligt har genfremstillet og markedsført lydbærere, med hensyn til hvilke ophavsretten er udløbet i medfør af den tidligere lovgivning, kan sprede disse lydbærere, er i overensstemmelse med kravene i direktiv 93/98²⁶. En sådan periode opfylder dels medlemsstaternes forpligtelse til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af tredjemands erhvervede rettigheder, dels behovet for at anvende de nye beskyttelsestider for ophavsret og beslægtede rettigheder på det i nævnte direktiv fastsatte tidspunkt, hvilket er dets hovedformål²⁷.

66. Den samme argumentation gælder efter min opfattelse i den foreliggende sag.

67. Det er nemlig nødvendigt at finde en rimelig balance mellem dels overholdelsen af et af hovedformålene med direktiv 98/71,

nemlig anvendelsen af den ophavsretlige beskyttelse på mønstre, dels nødvendigheden af at sikre de rettigheder, som tredjemand har erhvervet i god tro, før gennemførelsesbestemmelserne til direktivet trådte i kraft. Den intellektuelle ejendomsret er nemlig et område, inden for hvilket interesser, der kan synes særdeles modstridende, skal eksistere ved siden af hinanden. Det er vigtigt at stimulere skabende virksomhed ved at sikre, at værker og design beskyttes mod enhver form for ulovlig efterligning. Dertil kommer, at det er vigtigt at muliggøre en passende konkurrence på denne type marked således, at unionsborgerne kan drage fordel af resultaterne af den skabende virksomhed, hvad enten det er inden for teknologi-, informations- eller designområdet.

68. Ifølge den retspraksis, der er nævnt i punkt 63 i dette forslag til afgørelse, kan anvendelsen af ophavsretten på mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige, før det tidspunkt, hvor gennemførelsesbestemmelserne til direktiv 98/71 trådte i kraft, ikke få betydning for forhold, der er endeligt afsluttet før denne dato. Dette indebærer efter min opfattelse, at den ophavsretlige beskyttelse, som lampemodellen Arco er omfattet af, ikke kan gøres gældende over for de Fluida-lamper, der er fremstillet og solgt på markedet inden det nævnte tidspunkt.

69. Da medlemsstaterne har et vist råderum ved beskyttelsen af tredjemands erhvervede

25 — Ibidem, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis.

26 — Ibidem, præmis 26.

27 — Ibidem, præmis 27 og 28.

rettigheder²⁸, kan de kompetente nationale myndigheder derimod fastsætte en overgangsperiode, der regnes fra det tidspunkt, hvor gennemførelsesbestemmelserne til direktiv 98/71 træder i kraft, og i hvilken tredjemand, der lovligt har erhvervet retten til at sælge et produkt, der efterligner udformningen af en model, som er blevet offentligt tilgængelig før dette tidspunkt, fortsat kan sælge produktet.

70. Flos har i sine bemærkninger i øvrigt anført, at »det synes tilladt at fastsætte en overgangsbestemmelse, der udjævner virkningen af den bratte overgang til den ophavsretlige beskyttelse, der følger af gennemførelsen af direktiv 98/71«.

71. Domstolen fastslog i Butterfly Musicdommen, at overgangsperiodens varighed skal være rimelig²⁹. Det er nemlig nødvendigt at tage hensyn til såvel den godtroende tredjemands berettigede interesser som ophavsretsindehaverens interesser, samt at tage det formål, som den berørte lovgivning skal opfylde, i betragtning.

72. Den forelæggende ret bør efter min opfattelse ved den konkrete vurdering i

hovedsagen tage flere forskellige forhold med i betragtning for således at kunne vurdere nødvendigheden af at indføre en overgangsperiode, i hvilken Arco-lampen ikke er ophavsretligt beskyttet.

73. Som nævnt fremgår det nemlig ikke af artikel 17 i direktiv 98/71, om den ophavsretlige beskyttelse også finder anvendelse på mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige, før direktivet trådte i kraft.

74. Jeg bemærker, at den italienske lov, der gennemførte direktiv 98/71, i første omgang fastsatte en overgangsperiode på ti år, i hvilken mønstre, der var blevet offentligt tilgængelige, ikke nød ophavsretlig beskyttelse. Som følge af en af Kommissionen indledt traktatbrudssag ændrede den italienske lovgiver senere loven således, at det derefter alene fremgik, at den ophavsretlige beskyttelse ikke gjaldt for mønstre, der var blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af lovdekret nr. 95/2001, der gennemførte direktiv 98/71.

75. I lyset af disse omstændigheder og henset til, at direktivet intet nævner om anvendelsen af ophavsretten på mønstre, der er

28 — Ibidem, præmis 23.

29 — Ibidem, præmis 27.

blevet offentligt tilgængelige, er jeg af den opfattelse, at den omstændighed, at direktivet trådte i kraft i den nationale retsorden, kan have skabt en berettiget forventning hos Semeraro om, at den dagældende nationale lovgivning blev opretholdt, dvs. at alle retigheder til Arco-lampen var ophørt, og at Semeraro derfor fortsat kunne fremstille og sælge Fluida-lampen.

interesser hos de virksomheder, der i god tro investerer i fremstilling af mønstre, der efterligner andre mønstre, som er blevet offentligt tilgængelige, før direktiv 98/71 trådte i kraft. Det er nemlig nødvendigt at beskytte de virksomheder, hvis økonomiske aktiviteter nærmest med et slag bliver ulovlige som følge af direktivets gennemførelse.

76. De erhvervsdrivende har efter min opfattelse med rette kunnet været i tvivl om den fortolkning af artikel 17 i direktiv 98/71, som jeg foreslår Domstolen at anlægge, nemlig at mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, er ophavsretligt beskyttede.

79. Jeg erindrer imidlertid om, at overgangsperioden heller ikke må hindre, at en ny ordning kan finde anvendelse på de fremtidige virkninger af situationer, som er opstået under den tidligere ordning³⁰.

77. Hvad angår overgangsperiodens varighed ønsker den forelæggende ret oplyst, om det er muligt at indføre en tiårig tidsfrist som den, den italienske lovgiver oprindeligt havde fastsat.

80. I den sag, der gav anledning til Butterfly Music-dommen, fandt Domstolen, at en periode på tre måneder, i hvilken tredjemand, der lovligt havde erhvervet ret dertil, kunne sprede lydbærere, kunne betragtes som en rimelig frist i betragtning af det forfulgte mål, og under hensyn til de vilkår, hvorunder direktiv 93/98 var blevet gennemført. Denne frist kan synes kort og streng, men reelt indebar gennemførelsen af direktivet — som anført af Domstolen — at tredjemand havde næsten et

78. Jeg finder, at overgangsperioden bør være tilstrækkelig lang til at sikre de økonomiske

30 — Ibidem, præmis 25 og 28.

år efter tidspunktet for gennemførelsen af direktivet til fortsat at sælge lydbærerne³¹.

81. Hvad den foreliggende sag angår finder jeg, at en tiårig tidsfrist i forhold til en op-havsretlig beskyttelse, der gælder i 70 år efter vedkommendes død, er for lang. Kommissionen havde i øvrigt indledt en traktatbruds-sag mod Den Italienske Republik, bl.a. fordi den nationale lovgivning foreskrev en tiårig overgangsperiode.

82. Jeg er imidlertid tilbøjelig til at mene, at den periode, som Semeraro har haft mellem den 28. oktober 2001, der var det tidspunkt, inden hvilket medlemsstaterne skulle efterkomme direktiv 98/71³², og den 29. december 2006, der var det tidspunkt, hvor den italienske domstol traf afgørelse om, at Fluda-lampen skulle beslaglægges, og pålagde Semeraro forbud mod at sælge lampen, er en rimelig frist.

83. I denne periode på lidt mere end fem år har Semeraro nemlig kunnet fremstille og af-sætte sine lamper på markedet.

84. Jeg mener, at denne frist udgør en rimelig balance mellem respekten for de rettigheder, som tredjemand lovligt har erhvervet, og nødvendigheden af sikre et af formålene med direktiv 98/71, nemlig anvendelsen af den op-havsretlige beskyttelse på mønstre.

85. På baggrund af omstændighederne i den foreliggende sag og henset til formålene med den omhandlede lovgivning tilkommer det den forelæggende ret at vurdere, i hvilket omfang det er nødvendigt at indføre en overgangsperiode for at sikre beskyttelsen af tred-jemands erhvervede rettigheder.

86. Henset til det ovenstående, finder jeg, at artikel 17 i direktiv 98/71 ikke er til hinder for, at der indføres en rimelig overgangsperiode, i hvilken de personer, der lovligt har kunnet fremstille og sælge et produkt, der efterligner udformningen af en model, som er blevet offentligt tilgængelig før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, fortsat kan sælge produktet.

31 — Ibidem, præmis 27 og 28.

32 — Jf. dette direktivs artikel 19, stk. 1.

V — Forslag til afgørelse

87. Henset til samtlige ovenstående betragtninger, foreslår jeg Domstolen at besvare de af Tribunale di Milano forelagte præjudicielle spørgsmål således:

- »1) Artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF af 13. oktober 1998 om retlig beskyttelse af mønstre skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat i sin nationale lovgivning bestemmer, at mønstre, der er blevet offentligt tilgængelige før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, ikke er omfattet af den ophavsretlige beskyttelse.
- 2) Artikel 17 i direktiv 98/71 er ikke til hinder for, at der indføres en rimelig overgangsperiode, i hvilken de personer, der lovligt har kunnet fremstille og sælge et produkt, der efterligner udformningen af en model, som er blevet offentligt tilgængelig før ikrafttrædelsen af de nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, fortsat kan sælge produktet.«